

XOTIN-QIZLAR FAOLLIGINI OSHIRISHDA PSIXOLOGLAR VA PEDAGOGLAR O'RNI

Yunusova Chulpanoy Abierovna

Toshkent xalqaro moliyaviy boshqaruv va texnologiyalar universiteti “Pedagogika va psixologiya” kafedra katta o'qituvchisi 19.00.05 Ijtimoiy psixologiya. Etnopsixologiya ixtisosligi bo'yicha Toshkent davlat pedagogika universiteti mustaqil tadqiqotchisi

ORCID: 0009-0008-0364-6268

chulpanoyyunusova@mail.com

Tel:+99890-180-49-79

Òralova Roziya Abdukarim qizi

**Toshkent xalqaro moliyaviy boshqaruv va texnologiyalar universiteti
“Pedagogika va psixologiya” kafedra o'qituvchisi**

roziyaauralova8@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15576019>

Annotatsiya

Ushbu maqolada xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini oshirishning pedagogik va psixologik asoslari yoritilgan. Ayol shaxsini shakllantirishda ta'lim va tarbiyaning tutgan o'rne, o'ziga ishonchni rivojlantirish, ijtimoiy moslashuv, liderlik va tashabbuskorlik kabi fazilatlarni tarbiyalashning samarali yo'llari ko'rib chiqilgan. Shuningdek, o'qituvchi va psixologlarning bu jarayondagi roli, qizlarning psixologik salomatligi va motivatsiyasini qo'llab-quvvatlashning amaliy usullari tahlil qilingan. Maqola pedagoglar, psixologlar va ta'lim sohasidagi mutaxassislar uchun nazariy va amaliy jihatdan foydalidir.

Kalit so'zlar: xotin-qizlar faolliigi, pedagogik yondashuv, psixologik qo'llab-quvvatlash, o'ziga ishonch, ta'lim va tarbiya, ayol shaxsiyati, motivatsiya, gender tengligi, ijtimoiy moslashuv, liderlik ko'nikmalari.

Xotin-qizlar faolligini oshirish: pedagogik va psixologik yondashuvlar

Zamonaviy jamiyatda xotin-qizlarning faolligini oshirish — nafaqat iqtisodiy, siyosiy yoki ijtimoiy ehtiyoj, balki chuqur pedagogik va psixologik asosga ega bo'lgan jarayondir. Qiz bolaning har tomonlama kamol topishi, uning ijtimoiy hayotda faol ishtirok etishi, shaxs sifatida o'zini anglashidan boshlanadi. Bu esa, o'z navbatida, tarbiya, ta'lim, psixologik qo'llab-quvvatlash kabi omillarga tayanadi.

Pedagogik yondashuv: tarbiya va ta'limda ayol shaxsini shakllantirish

Pedagogik nuqtai nazardan, xotin-qizlar faolligini oshirish, eng avvalo, ularning shaxs sifatida o'ziga ishonchini shakllantirish va ijtimoiy mas'uliyatini uyg'otish orqali amalga oshiriladi. Maktabgacha yoshdan boshlab, o'quvchi-qizlarda quyidagi fazilatlarni rivojlantirish muhim:

- Liderlik ko'nikmalari
- Ijodiy fikrlash
- Mustaqil qaror qabul qilish
- Tashabbus ko'rsatish
- Jamoviy ishlash madaniyati

Shuningdek, maktab va kollej bosqichida gender tengligi, fuqarolik faolliigi va ijtimoiy adolat kabi tushunchalarni o'rgatish orqali xotin-qizlarda ijtimoiy ong va faollik rivojlantiriladi.

O'qituvchi va tarbiyachilarning roli

Pedagoglarning nafaqat bilim beruvchi, balki shaxsni shakllantiruvchi murabbiy sifatida harakat qilishi lozim. O'qituvchi qiz bolalarda:

- o'zini qadrlash hissini mustahkamlashi,
- jamiyatda o'z o'rnini topishiga yo'l ochishi,
- stereotiplarga qarshi kurashishda ularga motivatsiya berishi zarur.

Masalan, darslarda faol ayollar obrazini misol sifatida keltirish, qizlarni turli tadbirlarda ishtirok etishga undash pedagogik jihatdan samarali yondashuv sanaladi.

Psixologik jihatlar: o'ziga ishonch va ijtimoiy moslashuv

Psixologik yondashuvda ayollarning faolligini oshirish uchun ularning ichki holati, hissiy barqarorligi va o'zini anglash darajasi muhim o'rin tutadi. Ko'plab qizlar:

- past o'ziga baho berish,
- tanqiddan qo'rqish,
- oilaviy yoki jamiyatdagi bosimlar,
- stereotiplar ta'siridan aziyat chekadi.

Shuning uchun maktab va oliy ta'lim muassasalarida psixologik treninglar, motivatsion seminarlar, individual suhbatlar orqali qizlarning ichki dunyosiga kirib borish, ularni qo'llab-quvvatlash zarur.

Psixologik yondashuvda quyidagilar muhim hisoblanadi:

- Empatiya rivojlantirish – boshqalarni tushunish va ularga nisbatan ijobiy munosabat bildirish;
- Ijobiy o'zbeklik qadriyatlari asosida shaxsiy o'zlikni rivojlantirish;
- Stressga chidamlilik va moslashuvchanlik ko'nikmalarini o'rgatish;
- Motivatsiyani aniqlash va unga qarab individual yondashuvni ishlab chiqish.

Xotin-qizlar faolligini oshirish – jamiyat taraqqiyotining muhim omili

Bugungi kunda jamiyat taraqqiyoti va barqaror rivojlanishida ayollar, ayniqsa, yosh xotin-qizlarning faolligini oshirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Har bir jamiyatning madaniy, iqtisodiy va ijtimoiy yuksalishi, avvalo, undagi ayollarning bilim darajasi, siyosiy va ijtimoiy hayotdagi ishtiroki bilan chambarchas bog'liq. Shunday ekan, xotin-qizlarning faolligini oshirish orqali jamiyatning umumiy salohiyatini kuchaytirish mumkin.

Ta'lim va malaka – ayol faolligining poydevori

Xotin-qizlarning faolligini ta'minlash, eng avvalo, ularning sifatli ta'lim olishini yo'lga qo'yish bilan bog'liq. Bilimli ayol – o'z oilasiga, mahallasiga va jamiyatiga foydali bo'lishi mumkin. Shu bois ta'lim tizimida xotin-qizlar uchun qo'shimcha grantlar, stipendiyalar, kasb-hunar markazlari va zamonaviy IT-ko'nikmalarni o'rgatuvchi kurslarni tashkil etish zarur. Ayniqsa, qishloq joylardagi xotin-qizlar uchun onlayn ta'lim imkoniyatlarini kengaytirish muhim ahamiyatga ega.

Ijtimoiy faollik – huquqiy va iqtisodiy mustaqillikdan boshlanadi

Ayollarning ijtimoiy hayotda faol bo'lishi, ularning iqtisodiy va huquqiy mustaqillik darajasiga bog'liq. Ular o'z fikrini erkin bildirishi, tashabbus ko'rsatishi va turli sohalarda rahbarlik lavozimlarida ishlashi uchun imkoniyatlar yaratilishi kerak. Xotin-qizlarni tadbirkorlikka jalb etish, ularga imtiyozli kreditlar ajratish, mentorlik dasturlarini yo'lga qo'yish orqali ularning iqtisodiy faolligini oshirish mumkin.

Madaniyat va ommaviy axborot vositalarining roli

Xotin-qizlar haqidagi stereotiplardan voz kechish va ularning imkoniyatlarini yoritish borasida madaniyat va ommaviy axborot vositalarining roli katta. Televizion ko'rsatuvlar, ijtimoiy

tarmoqlardagi kompaniyalar, hujjatli filmlar orqali faol ayollarning hayoti namuna sifatida targ'ib qilinishi – yosh avlodga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Xulosa qilib aytganda, xotin-qizlar faolligini oshirish – bu ko'p qirrali, tizimli va doimiy e'tibor talab qiluvchi jarayon. Pedagogik yondashuv orqali shaxsiy fazilatlarni rivojlantirish, psixologik qo'llab-quvvatlash orqali esa ayolning ichki dunyosini mustahkamlash mumkin. Bu ikki yo'nalish uyg'unlashganda, faol, bilimli, tashabbuskor va mustaqil fikrlovchi xotin-qizlar safi ortadi. Bu esa, o'z navbatida, jamiyatning har tomonlama yuksalishiga xizmat qiladi.

Xotin-qizlarning faolligini oshirish – bu faqat ayollarning emas, balki butun jamiyatning manfaatiga xizmat qiladigan muhim jarayondir. Bu yo'lda davlat idoralari, nodavlat tashkilotlar, ta'lim muassasalari va har bir fuqaroning o'rni va mas'uliyati beqiyos. Ayol faolligi – kelajak taraqqiyoti va barqaror jamiyatning kafolatidir.

References:

Используемая литература:

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti SH.M.Mirziyoev "Umumiy o'rta, o'rta maxsus va kasb-hunar ta'limi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 2018 yil 25 yanvardagi Farmoni. –Toshkent, 2018 y.
2. O'zbekiston Prezidentining 2018 yil 22 yanvarda PF-5308-sonli "2017-2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasini "Faol tadbirkorlik, innovatsion g'oyalar va texnologiyalarni qo'llab-quvvatlash yili"da amalga oshirishga oid Davlat dasturi to'g'risida"gi Farmoni. – Toshkent, 2018 y.
3. Mirziyoev SH.M. Bugun ma'rifatga e'tibor qaratish har qachongidan ham muhim.
4. СХудегов В.Э. Интеграция науки и образования как фактор инновационного развития экономики России. // ж. Дистанционное и виртуальное обучение. – 2007. №8. –3-5 с.
5. Юзликаев Ф.Р. Система совершенствования насхальной профессиональной адаптации молодых усхителей: Дис. ... канд. пед. наук. –Казань, 1985. – 259 с.
6. Haydarova O. Bo'lajak o'qituvchilarni ta'lim jarayoniga texnologik yondashuvga tayyorlash: Ped.fan. nom...yozil. Disser. – Qarshi, 2004. – 182 b.
7. o'zbek pedagogikasi antologiyasi. /hoshimov K., Safo Ochil.I j. – Toshkent: o'qituvchi, 1995. – 460 b.
8. o'zbek pedagogikasi antologiyasi / Safo Ochil, hoshimov K. II j. –Toshkent: o'qituvchi, 1999. – 480 b.
9. Highter Education, Retrieved April 25, 2007 from <http://www.bc.edu/cihe>.
10. www.bc.edu/cihe.
11. <https://www.lecolevanleefarpels.com/en/sessions/savoir-faire>
12. <https://www.rca.ac.uk/>